

RASSPECIAL

Ceskyterrier

- En mans dröm

Foto Ronja Sundström

Ursprung:
Tjeckien

Mankhöjd:
27-32 cm

Vikt:
6-10 kg

Päls:
Lång, fin. Pälsen klipps.

www.ceskyterrier.se

Ceskyns historia

Få raser har en så väl dokumenterad bakgrund som ceskyterriern. Den tjeckiske kynologen, jägaren och genetikern Frantisek Horák (1909-1996) drömde i många år om att skapa den perfekta jakthunden genom att korsa skotsk terrier och sealyhamterrier. Han ägde båda dessa raser, men upplevde ingen av dem som den ultimata jakthunden. De skottar som Horák ägde var visserligen utmärkta jakthundar, men de var för aggressiva. Horák upplevde också de stående öronen som ett problem under jakten. De sealyham Horák hade var lättare att hantera, men Horák ville inte ha en vit grythund. Han ville ha en liten rörlig terrier med ett lätthanterligt temperament, hängande öron och relativt mörk färg. Han var också nyfiken på om det gick att skapa en helt ny ras från så få ursprungsindivider som möjligt. Efter andra världskriget kunde han så småningom förverkliga sin dröm om att skapa en ny ras. Han förde noggranna anteckningar om sin avel.

Horák valde ut en skotsk terriertik som han parade med en sealyhamhane. Med tur och skicklighet lyckades han snabbt få fram hundar som var lika varandra

i typ. Första gången han visade sin nya ras för en bredare publik var på en internationell utställning i Liberec 1959. Hundarna visades utom tävlan, och många var intresserade av den nya rasen. Speciellt utlänningar visade stort intresse, och rasen spred sig senare mycket snabbt utomlands.

Horák hade 1963, efter 14 år och 15 kullar, 35 hundar i sitt register. FCI registrerade 14 av dessa som ceskyterrier, och sedan slöts stamboken. Horák var en stor djurvän och en respekterad hundmänniska. Varje söndag träffades traktens hunduppfödare och hundmänniskor hemma hos Horák, och man diskuterade hundar, avel, genetik och utställningar.

Horák var i unga år en hängiven jägare. Under en jakt 1958 hade jaktlaget skjutit 12 rävar. Den dagen tog Horák med sig en moderlös rävunge hem. Efter den dagen jagade han aldrig mer. Istället höll han en räv, en grävling och en uggle som husdjur. Horák ville att ceskyterriern skulle bli en ren sällskaps- och utställningshund, men reglerna i det kommunistiska Tjeckoslovakien var hårda. Alla terrier skulle jaga.

Ceskyterriern blev dock aldrig populär

Foto Christina Sillén

För en godbit står eller sitter man gärna fint. Foto Mia Svärd

som jakthund. Den mjuka långa pälsen var inte lämplig för långa dagar i skog och gryt. Många ansåg också att de få ceskyterrier som fanns, var för värdefulla för att användas i jakt. Ceskyterriern hade vid det här laget redan visat sig vara en lojal och trevlig familjehund. Den var också intressant som utställningshund.

Det var inte förrän efter kommunismens fall 1989, som Horák lyckades få bort jaktkravet på ceskyterriern. Då bildades KCHCT, en klubb för uppfödare av ceskyterrier. Detta skedde dock inte helt smärtfritt, och några uppfödare valde att stanna kvar i det gamla registret för jakthundar. Än idag registrerar enstaka uppfödare sina hundar som jakthundar, och jagar med sina hundar i Tjeckien.

Ceskyterriern blev godkänd av FCI 1963. Intresset från utlandet var stort. Horák fick så många utländska brev, att säkerhetspolisen kom och knackade på hans dörr för att ta reda på vad han höll på med. Redan 1969 importerades den första ceskyterriern till Sverige. Det var Orlice Lovu Zdar som importerades av Thea och Sören Simonsson, Solkustens kennel. Orlice var född i den första kull som föddes efter att ceskyterriern blev godkänd av FCI. Orlice var dräktig med Mrak Lovu Zdar och fick i karantän fyra valpar 1969. Mrak hade nr 11 i stamboken och Orlice nr 16. Thea och Sören Simonsson var i behov av en importhane för att kunna fortsätta sin avel. Horák hade sett ut en

hane han ville skicka till Sverige, men tjeckoslovakiska myndigheter hade infört ett exportförbud på alla jaktraser. Efter segdragen byråkrati, där man bland annat försökte byta hundar mot shetlandspionyer, kom General Lovu Zdar till Sverige 1971. Grunden för den svenska aveln var därmed lagd.

□

Foto Anna-Johanna von Platen

Ceskyterrierklubben

Vill du bli medlem i vår klubb?

Helbetalande medlem: 250 kronor
Familjemedlem: 100 kronor
Medlem utanför Sverige: 300 kronor
Uppfödare som betalar för valpköparens medlemskap: 100 kronor

Medlemsavgiften sätts in på postgirokonto 619 67 42-8.

Betalning är per kalenderår. Glöm inte att ange ditt namn och din adress (gärna mailadress om du har) på inbetalningen och att inbetalningen avser medlemskap.

Som medlem får du vår trevliga tidning 3 gånger per år.

Det är ceskyträffar i olika delar av landet där vi umgås, pratar hund och annat kul.

Vi har en inofficiell ceskyutställning på olika platser varje år.

Det är inte bara utställning utan vi äter tillsammans, har lotteriet och umgås i största allmänhet.

Läs mer på vår hemsida:
www.ceskyterrier.se

Att leva med ceskyterrier

Foto Mia Svärd

Utseende

Ceskyterriern är en liten lågbent terrier som inte liknar någon annan terrierras. Den är elegantare än sina släktingar skotte och sealyham, och pälsen är mjuk och silkig. Den typiska rygglinjen skall ha en måttlig välvning över länd och kors. Huvudet ska vara långt och inte alltför brett. Halsen ska vara tämligen stark, medellång och den ska bäras något framåtlutande. Fram- och bakben ska vara raka och parallella. Bakbenen ska vara välvinklade. Rörelserna ska vara fria och kraftfulla med bra påskjut. Ceskyn är en rörlig ras, som med lätthet tar sig fram över stock och sten.

Färgen

Godkända färger enligt standarden är alla nyanser av grått med eller utan tantecken. Vita tecken förekommer. Vanligast är vitt på bröst och tassar, men även krage och vit svanstipp är godkänt. Det vita får dock inte täcka mer än 20 % av hunden, och ceskyn får inte ha bläs. Valparna föds svarta och ljusnar sedan.

De cesky som blir ljus silverfärgade föds varmsvarta i tonen, medan andra är mer kallsvarta. Det går inte att avgöra om en valp kommer att bli mellangrå eller mörkgrå förrän den är några månader gammal. Ofta bleknar färgen under flera år. Även som vuxen kan en cesky skifta i färg med tiden. Även olika nyanser av brunt är godkänd färg enligt standarden, men den bruna färgen är extremt ovanlig. Hittills har bara några enstaka bruna cesky fötts, samtliga i Tjeckien.

Pälsvård

Pälsen är lång och mjuk. Man ska ha i åtanke att rasen ska se ut som en arbetande hund från Tjeckien, och inte som en amerikansk utställningshund. Pälsen får inte vara alltför riklig eller alltför lång. Den klipps på rygg, hals, sidor, öron och svans för att framhäva rasens elegans. Klippningen sker i två längder, på ryggen ska pälsen vara något längre än på undersida hals, öron, skuldror och utsidan lären. Övergångarna mellan långt

och kort ska vara mjuka. Klippningen är praktisk. En van klippare kan förvandla en långhårig gårdshund till en utställningshund på en timme. Det är inte speciellt svårt att lära sig vardagsklippa sin cesky, och många lär sig även utställningsklippning. Rasen kräver regelbunden pälsvård mellan klippningarna för att inte pälsen ska bli tovig. Pälskvaliteten varierar en del inom rasen, och en del tovar mer än andra. För en del räcker det med en stunds pälsvård en gång i veckan, för andra behöver man borsta igenom pälsen varje dag. Om man inte är det minsta road av pälsvård och inte ska ställa ut sin hund, kan man hålla pälsen helt kortklippt. Den blir då mycket lättskött. Den mjuka pälsen är inte helt optimal när det regnar. Det behövs inte många droppar vatten för att hela ceskyn ska vara blöt. Går man i skog och mark får man räkna med att en del pinnar och frön följer med hem. Långa promenader i djup kramsnö är ingen höjdare. Fördelarna med pälsen är förutom att den klipps, att den inte

Foto Annette Mannerfors

Foto Mia Svärd

Ceskyn Olli. Foto Anette Mannerfors

Ceskyn deltar med glädje i arbete och lek med familjen. Foto Anette Mannerfors

fäller. Den är mjuk och behaglig att ta i, och en är välskött päls blir vacker med en härlig lyster.

Mentaliteten

En ceskyterrier är personlig som en terrier, men den är generellt mildare än den typiska terriern. Den tänder sällan till som många terrier gör. Däremot är den intelligent, klok och envis som en terrier.

Ceskyn är social, signalsäker och trivs bra i flock. Rasen är lojal, sällskaplig, lyhörd och följsam. Den följer sin ägare hack i häl både inne och ute. Den kan vara reserverad mot folk den inte känner, vilket innebär att den inte springer fram och hälsar på alla den möter. Ceskyterrierns jaktlust är styrbar, och de flesta cesky är lätta att ha lösa i skog och mark. Ceskyn är enkel att ha med sig i de flesta situationer.

Ceskyn är tämligen lugn och även om den glatt följer med på en långtur i skogen, ligger den gärna på soffan en regnig dag. Det skiljer inte mycket i temperament mellan hane och tik. Hanarna kan vara okoncentrerade när tikarna löper, men de är jämnare i sitt humör. Tikarnas humör kan variera både före, under och efter löp.

Ceskyn är inte en skällig ras, även om den säger till när någon knackar på dörren. En del cesky pratar mycket. Med diverse ljud berättar de historier eller talar om vad de vill. Rasen är lättlärd,

men rumsrenheten får man ha lite extra tålamod med.

Utpräglad sällskapshund

Ceskyn är först och främst en sällskapshund. Den passar utmärkt som första hund. Den trivs både hos barnfamiljer och pensionärer. Det viktiga är att ceskyn blir älskad och får vara en del av familjen. Ceskyn är ingen lämplig hundgårdshund.

Ceskyn är lätt att lära vardagslydnad, men vill man tävla i lydnad på hög nivå bör man kanske välja en annan ras. Varför lägga sig i blött gräs när man kan stå? Som utställningshund är ceskyn inte alltid helt lätt. Rasen ska inte vara sprallig och utåtriktad. Rastypiskt är den istället lugn och en smula reserverad i utställningsringen. Ceskyn är också mycket lyhörd. Är man själv nervös blir ceskyn ofta tveksam i ringen. Tycker man att det är roligt att ställa ut kan man få en hund som showar och verkligen gör sig i ringen.

Ceskyn är allsidig. Det finns ceskys som tävlar agility och rallylydnad. Det finns ceskys som är id-hundar, och letar efter bortsprungna hundar och katter. En cesky är pedagoghund i skolan och lär barn att läsa och räkna.

Hälsa

Ceskyn är en tämligen frisk och sund ras. Den har få ärftliga sjukdomar. Skottekramp är en rörelsestörning som nedärvs recessivt. Något enstaka

fall om året dyker upp runt om i världen. En sjukdom som förekommer i rasen är lymfom. Man vet inte hur ärftligt lymfom är, men eftersom den är vanligare i vissa raser än i andra, misstänker man att sjukdomen till viss del är ärftlig. Bettfel där hörntänderna i underkäken går upp i gommen är idag tyvärr ett relativt vanligt fel. Förr var tandförluster och underbett vanligt, men det är ovanligt idag. Allergier har precis som i många andra raser blivit ett allt vanligare problem.

Förväntad livslängd för en cesky är 10-12 år. Några blir så gamla som 15 år.

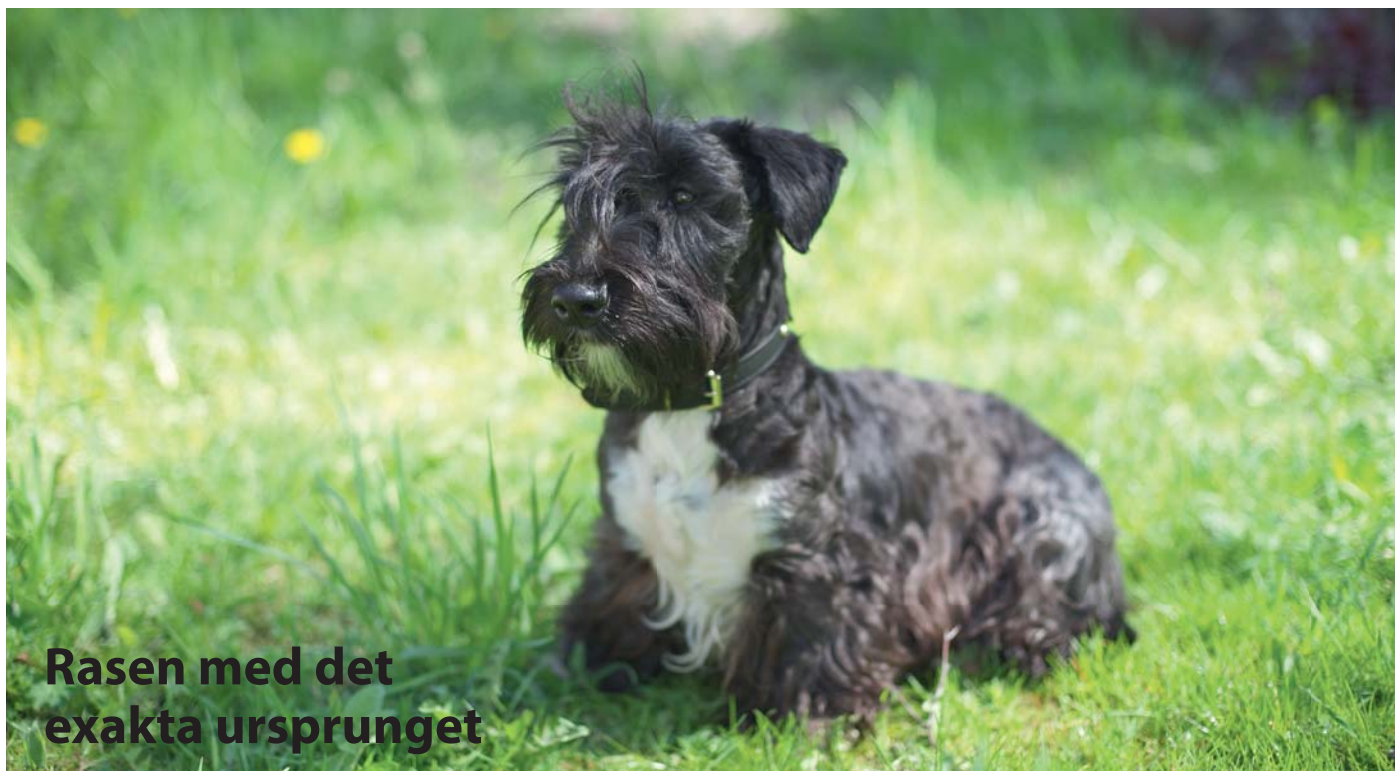
Utrottningshotad

Ceskyterriern är en numerärt mycket liten ras. I Sverige finns ca 250 ceskyterrier, och i hela världen någonstans mellan 1500-2000. Rasen behöver alla rasentusiaster den kan få. Alla kan bidra till rasens överlevnad. Några blir uppfödare, och andra gör reklam för rasen genom att visa upp sina hundar i olika miljöer.

Ceskyterriern har medvind i Sverige idag. Antalet registreringar har ökat och efterfrågan på valpar är stor. Sverige har i snart 50 år varit ett av de länder där ceskyterriern varit mest populär.

Svenska ceskyterrier håller världsklass.

Rasen med det exakta ursprunget

Foto Anette Mannerfors

Genetiskt experiment

Frantisek Horák, som skapade ceskyterriern, var fascinerad av både avel och genetik. Han ville se om det gick att skapa en ny ras med så få ursprungsindivider som möjligt. Ingen skulle idag ens tänka tanken, men man måste komma ihåg att det var andra tider på 1940-talet. Horák började sitt genetiska experiment 1949. Han valde den skotska terriertiken Donka Lovu Zdar och sealyhamhanen Buganier Urquelle. En avkomma i denna kull överlevde. Den fick namnet Adam, och Horák gav honom nr 1 i sitt register. Tyvärr blev Adam skjuten i en jaktolycka 1951. Andra kullen i Horáks avelsprojekt föddes 1950. Föräldrarna var en annan skotsk terriertik, Scotch Rose, som var parad med Buganier Urquelle. Det blev sex valpar, och Horák valde ut två av dessa till vidare avel, hanen Balda Lovu Zdar som hade hängande öron och tiken Baba Lovu Zdar. Baba paradades först med Adam och senare med Balda, men ingen valp i dessa kullar höll enligt Horák måttet för vidare avel. Horák valde då att para Scotch Rose med sin son Balda. I denna kull föddes Diana Lovu Zdar. Hon var mörkgrå (född svart) med väl hängande öron och hon tilltalade Horák i typ. På bilder av Diana ser man en hund som liknar dagens ceskyterrier, men som har dålig päls. Pälsen var ett gissel, och Horák bestämde sig för att ceskyterriern ska klippas istället för att trimmas. Han avlade framöver för en mjuk päls istället

för sträv. För att gå vidare i sin avel hade Horák velat para Diana med Buganier, men han levde inte längre. Horák valde då istället en son till Buganier. Efter denna kull använde han sedan enbart "ceskyterrier" i sin avel. Det innebär att i praktiken lade endast tre hundar grunden för den nya rasen, en skotte och två sealyham (far och son). Det tog endast 14 år och 15 kullar, innan Frantisek Horák kunde visa upp en grupp hundar som blev godkända av FCI 1963. Då hade Horák 35 hundar i sitt register, varav 14 registrerades av FCI som ceskyterrier. Idag skulle rasen aldrig ens kommit ifråga om att bli godkänd. Idag krävs en lång historia, ett stort antal hundar och flera obesläktade linjer för att rasen ska bli godkänd av FCI. Ceskyterriern hade inget av detta.

Sluten stambok

När ceskyterriern blivit godkänd av FCI, började det svåra arbetet att få rasen att leva vidare med en sluten stambok och ytterst få individer. Flera kennlar började föda upp rasen, men alla använde i princip samma hanar. Tre hanar var far till 54 av de 61 första kullarna som föddes. Detta berodde åtminstone delvis på de hårda regler och krav som var satta av den Tjeckoslovakiska Jaktföreningen. Bland annat var det svårt att få hundarna godkända för avel, och kennlarna fick inte ha fler än fem hundar i avel. I slutet på 70-talet var rasen på väg att dö ut. Det fanns få uppfödare, och flertalet av de hundar som fanns var

gamla och sterila. Många valpar dog i virusinfektioner. En kraftansträngning gjordes av Frantisek Horák och andra rasentusiaster, och man lyckades rädda rasen från att dö ut. Man fick hjälp utomlands med vaccin som minskade valpdödligheten. För att minska inavelsdepressionen korsade Horák 1984 in nytt blod från sealyhamterrier, genom att para en sealyhamtik med en ceskyterrierhane. Han upprepade samma kombination året efter. Avkommor från båda dessa kullar användes senare i avel. Detta är den enda kända inkorsning som skett i rasen, sedan den skapades på 1950-talet. Rasen blev genast mer fertil, fick bättre immunförsvar och livskraftigare valpar. Man fick även bättre pälskvalitet på vuxna hundar. Nackdelen med inkorsningen var att man fick in exteriöra fel man inte tidigare haft problem med, tex stora tunga öron, ljusa ögon och högt burens svans. Hundarna blev även större.

Avelsbasen

Med internationellt samarbete har en mycket omfattande databas sammanställts över världens ceskyterrier tillbaka till tidernas begynnelse. Tyvärr är databasen inte tillgänglig för alla, men PhD Carol Beuchat vid Institute of Canine Biology har använt databasen, för att göra en genetisk analys för rasen. Databasen innehöll i februari 2016 drygt 5000 hundar. Av dessa har 509 hanar och 898 tikar använts i avel. De första åren innan rasen blev godkänd av FCI,

Foto Kajsa Kjörnsberg

Foto Anette Mannerfors

Foto Anette Mannerfors

föddes endast ett fåtal valpar per år. När rasen väl blev godkänd ökade antalet valpar till ca 20 valpar per år. I slutet av 1980-talet ökade rasens popularitet, och antalet registreringar i världen steg brant till ca 150 valpar per år. Sedan dess har antalet legat på ungefär den nivån. Uppskattningsvis finns det 1500-2000 ceskyterrier i världen.

Inavel

Ceskyterriern är kanske världens mest inavlade ras. Redan på 1960-talet var rasens inavelsgrad över 50 %. Idag ligger den på i medel 70 %, och det finns individer som har över 80 % i inavelsgrad. Dessa siffror kan jämföras med att avkomma till helsyskon har 25 % i inavelsgrad. Det är en gåta hur rasen kan vara så frisk som den trots allt är. Ceskyterriern borde för länge sedan vara utdöd p g a inavelsdepression. Det är den nu inte. Inaveln har inte satt några tydliga spår på vare sig storlek, fertilitet eller hälsa. I de nordiska länderna är medvetenheten om riskerna med inavel stor. I rasens hemland har man av tradition linjeavlut hårt, och det gör man än idag. I övriga världen har kunskapen om inavelns negativa konsekvenser ökat, och man märker ett allt större intresse för att minska ökningen av inavelsgraden i rasen.

Sjukdomar och fertilitet

Med tanke på det relativt goda hälsoläget i rasen, kan man konstatera att Horák inte bara var en duktig genetiker och uppfödare. Han hade dessutom en enorm tur. Han fick med sig få genetiska sjukdomar när han skapade sin nya ras. En sjukdom han fick med in i rasen från den skotska tiken var skottekramp, en rörelsestörning som nedärvs recessivt. Sjukdomen är ovanlig i rasen, men fall dyker upp då och då runt om i världen. Vad man vet har inga svenska hundar med skottekramp fötts sedan 90-talet. Det finns i dagsläget inget DNA-test för skottekramp. En annan sjukdom som är vanligare på ceskyterrier än på medelhunden är malignt lymfom,

cancer i lymfsystemet. Hur sjukdomen nedärvs är oklart, men eftersom sjukdomen är vanligare i vissa raser än i andra, misstänker man att sjukdomen åtminstone till viss del är ärftlig. Rasklubben i Sverige rekommenderar inga hälsotester för ceskyterrier. I Finland testar uppfödare sina hundar för ögon och patella innan avel. I Storbritannien testar de flesta uppfödare patella och ögon, och några även hjärta. Anledningen är inte att man har problem inom rasen, utan att man dels vill visa att rasen är frisk, och dels att man tidigt vill upptäcka problem om de dyker upp. Kullstorleken i Sverige ligger i medel på 4 valpar per kull. Tikarna har lätta valpningar och valpdödligheten är låg. Kejsarsnitt är mycket ovanligt i rasen. I Tjeckien är kullstorleken något lägre.

Dagsläget

Antalet ceskyterrier i världen är så litet, att alla länder är i stort behov av import. Det internationella samarbetet är stort. I Sverige finns idag import från Tjeckien, Slovenien, Tyskland, Polen, Storbritannien och Ryssland. Avkommor finns även efter

finska och norska hanar. Det stora antalet importörer runt om i världen, gör att det blir allt svårare att hitta avelshundar som inte är nära släkt med andra hundar i landet.

Framtiden

Det återstår att se om den ökade medvetenheten om inavelns negativa konsekvenser räcker för att bibehålla ceskyterriern som en frisk och sund ras. Kanske måste man så småningom göra en inkorsning med en annan ras, för att undvika en inavelsdepression. Den enklaste vägen skulle vara om den inkorsningen görs i rasens hemland, men det känns avlägset. Vi får tills vidare nöja oss med att avla på de ceskyterrier som finns i världen. I en så numerärt liten ras gäller det att avla klokt, ha ett öppet sinne och inte minst att hålla sams med andra uppfödare och rasentusiaster.

Tillsammans kan vi rädda rasen för framtiden, så att fler kan få uppleva vår underbara ras.

□

Foto Mia Svärd

Foto Anette Mannerfors

BPH i Östervåla

Söndagen den 17 juli kom fem ceskyterrier med ägare till Östervåla för att genomföra BPH.

Hundarna hanterade de olika stationerna på lite varierande sätt. De var måttligt, eller inte alls lekvilliga. Att följa med någon de inte kände var inte heller något av intresse, även om de alla gjorde det efter övertalning. Stationen som innebar att försöka komma åt godis

gjorde samtliga mycket entusiastiska, även om det bara var en som använde annan kroppsdel än nosen.

Det var två hundar som är nyss fyllda 2 år, 1 på 3 år, 1 på 5 år och 1 på 7,5 år. Vi tyckte nog att de två yngsta blev mer berörda vid överraskningsmomentet, än de lite äldre. BPH kan genomföras från 1 års ålder, men ceskyn mognar sent, så hänsyn bör tas till hundens personliga mognad.

Glädjande var att alla fem var helt oberörda av skotten.

Vi konstaterade att det var inget tvivel om att vi alla hade rastypiska ceskyterrier, d v s att de kan vara lite reserverade mot främlingar, att de är mycket fästa vid sin förare samt att de är matglada.

Inga

Foto Anette Mannerfors

